

Asia C-189/20**Ennakkoratkaisupyyntö****Jättämispäivä:**

5.5.2020

Ennakkoratkaisupyyntön esittänyt tuomioistuin:

Oberster Gerichtshof (Itävalta)

Ennakkoratkaisupyyntön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

27.2.2020

Revision-menettelyn valittaja ja vastaaja:

Laudamotion GmbH

Revision-menettelyn vastapuoli ja kantaja:

Verein für Konsumenteninformation

80b 107/19x

Ylimpänä muutoksenhakutuomioistuimena toimiva Oberster Gerichtshof [– –] on tehnyt asiassa, jossa valittajana on Laudamotion GmbH, 2320 Schwechat, [– –] ja vastapuolena Verein für Konsumenteninformation, 1060 Wien, [– –] ja jossa vaaditaan pidättymistä ja tuomion julkaisemista, käsiteltyään Revision-valituksen, jonka valittaja on tehnyt muutoksenhakutuomioistuimena toimineen Oberlandesgericht Wienin 28.5.2019 antamasta tuomiosta, [– –] jolla osittain pysytettiin Landesgerichts Korneuburgin 5.2.2019 antama tuomio [– –] ja osittain muutettiin sitä, suljetuin ovin pidetyssä istunnossa seuraavan

v ä l i p ä ä t ö k s e n:

[alkup. s. 2]

Unionin tuomioistuimelle esitetään seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

1. Onko asetuksen (EU) N:o 1215/2012 säännöksiä, etenkin sen 25 artiklaa, 17 artiklan 3 kohtaa ja 19 artiklaa – mahdollisesti myös 67 artikla huomioon ottaen – tulkittava siten, että ne ovat esteenä direktiivin 93/13/ETY tai vastaavien

kansallisten täytäntöönpanosäännösten mukaiselle kansainvälisten oikeuspaikkasopimusten kohtuuttomuutta koskevalle valvonnalle?

2. Onko asetuksen (EU) N:o 1215/2012 25 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen viimeistä lausetta (”paitsi jos sopimus sen aineellisen pätevyyden suhteen on tuon jäsenvaltion lain mukaan mitätön”) tulkittava siten, että tämä mahdollistaa – myös yhdenmukaistettua oikeusala laajemman – oikeuspaikkasopimuksen perusteella toimivaltaisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisen sisällöllisen valvonnan?

3. Mikäli ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen vastataan kieltävästi:

määräytyvätkö kohtuuttomuutta koskevaan valvontaan direktiivin 93/13/ETY nojalla sovellettavat kansalliset täytäntöönpanosäännökset oikeuspaikkasopimuksen perusteella toimivaltaisen jäsenvaltion oikeuden vai sen jäsenvaltion, jossa kanne on nostettu, sovellettavan lain (lex causae) mukaisesti?

Perustelut:

I. Tosiseikat:

Käsiteltävässä asiassa on kyse sopimusehtoja koskevasta menettelystä (Klauselprozess). Revision-menettelyn vastapuoli on Itävallan kuluttajansuojalain tarkoittu (Konsumentenschutzgesetz, jäljempänä KSchG) kuluttajien etuja valvova yhdistys, jolla on kanneoikeus. Revision-menettelyssä valittajana olevalla lentoliikenteen harjoittajalla (niin kutsuttu [alkup. s. 3] halpalentoyhtiö) on internetosoitteessa www.laudamotion.com lentojen varaamiseen käytettävä portaali. Portaalista löytyvät sen kuluttajaliiketoiminnassaan käyttämät yleiset kuljetusehdot ja yleiset sopimusehdot. Revision-menettelyn valittajan lentoja voidaan varata ainoastaan internetissä. Se ei tarjoa pelkästään Itävallan sisäisiä lentoja.

Ennakkoratkaisumenettelyn kannalta merkityksellinen on Revision-menettelyn valittajan edellä mainittuihin yleisiin sopimusehtoihin sisältyvä seuraava ehto:

”2.4 Jollei sopimuksessa toisin määrätä tai asian kannalta merkityksellisissä laeissa toisin säädetä, kanssamme tekemänne kuljetussopimuksen – ja kaikkien tästä sopimuksesta johtuvien tai siihen liittyvien kiistojen osalta toimivaltaisia ovat Irlannin tuomioistuimet.”

II. Asianosaisten vaatimukset ja lausumat:

Revision-menettelyn vastapuoli väitti, että oikeuspaikkalauseke on mitätön. Muotoilu ”jollei sopimuksessa toisin määrätä tai asian kannalta merkityksellisissä laeissa toisin säädetä” on läpinäkymätön KSchG:n 6 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla, koska kuluttajan on itse selvitettävä, onko sopimuksen

mukainen tuomioistuimen toimivalta sallittu. Tällainen sopimus on lisäksi Itävallan siviililain (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, jäljempänä ABGB) 879 §:n 3 momentin nojalla erityisen epäedullinen, etenkin koska sen vuoksi kuluttaja ei voi nostaa kannetta muissa asetuksen (EU) N:o 1215/2012 ja erityisesti sen 7 artiklan nojalla toimivaltaisissa tuomioistuimissa, ja lisäksi odottamaton ABGB:n 864a §:ssä tarkoitetulla tavalla, koska sen perusteella, että Revision-menettelyn valittajan kotipaikka on Itävallassa, kuluttajalla ei ollut aihetta varautua siihen, että toimivaltaisista ovat yksinomaan Irlannin tuomioistuimet.

Revision-menettelyn valittaja vetosi siihen, että sopimusehtoon sisältyvää oikeuspaikkasopimusta on arvioitava yksinomaan [alkup. s. 4] asetuksen (EU) N:o 1215/2012 nojalla. Asetuksen (EU) N:o 1215/2012 17 artiklan 3 kohdan mukaan 19 artiklan mukaisia rajoituksia ei sovelleta kuljetussopimukseen. Oikeuspaikkasopimukset ovat siten asetuksen (EU) N:o 1215/2012 25 artiklan nojalla sallittuja ilman kyseisen asetuksen I luvun 4 jakson mukaisia rajoituksia. Kansallisen oikeuden säännösten mukaista sopimusehtojen kohtuuttomuutta koskevaa valvontaa ei saa harjoittaa unionin oikeuden soveltamisen ensisijaisuuden vuoksi. Ennakoitavissa olevan ulkomaanyhteyden vuoksi ehto ei ole odottamaton eikä myöskään läpinäkymätön, koska sen ensimmäisessä virkkeessä selvennetään, että siinä määrättyä oikeuspaikkaa sovelletaan Montrealin yleissopimuksen (jäljempänä yleissopimus) tai muiden asian kannalta merkityksellisten lakien mukaisten toimivaltaperusteiden lisäksi.

III. Menettelyn tähänastiset vaiheet:

Asiaa ensimmäisenä oikeusasteena käsitellyt tuomioistuin hylkäsi kannevaatimukset tämän sopimusehdon osalta. Asetuksen (EU) N:o 1215/2012 25 artiklan soveltamisala on ensisijainen kansalliseen oikeuteen nähden. Kyseisessä säännöksessä säädetään tyhjentävästi oikeuspaikkasopimusten sallittavuudesta, muodosta ja vaikutuksista.

Muutoksenhakutuomioistuin hyväksyi Revision-menettelyn vastapuolen tekemän valituksen, jossa se toisti kanteessa esittämänsä vaatimukset. Se katsoi, että kuluttajasopimukseen, jotka kuuluvat direktiivin 93/13/ETY tai vastaavien kansallisten täytäntöönpanosäännösten soveltamisalaan, sisältyvät oikeuspaikkasopimukset kuuluvat myös asetuksen (EU) N:o 1215/2012 25 artiklan soveltamisalalla kyseisen direktiivin mukaisen ehtojen kohtuuttomuutta koskevan valvonnan piiriin ja voivat tästä syystä olla yksittäistapauksessa pätemättömiä. Direktiivin 93/13/ETY kansalliset täytäntöönpanosäännökset muodostavat asetuksen (EU) N:o 1215/2012 67 artiklassa tarkoitetut säännökset, joilla säännellään tuomioistuimen toimivaltaa, koska [alkup. s. 5] direktiivin liitteessä olevan 1 kohdan q alakohdan mukaan kohtuuttomina voidaan pitää sopimusehtoja, joissa suljetaan pois kuluttajan oikeus nostaa kanne oman jäsenvaltionsa tuomioistuimissa tai rajoitetaan sitä. Direktiivin 93/13/ETY mukainen sopimusehtojen kohtuuttomuutta koskeva valvonta on erityisen

merkittävä juuri nyt tarkasteltavassa tilanteessa, koska asetuksen (EU) N:o 1215/2012 17 artiklan 3 kohdan nojalla tavallisesti sovellettavia, kuluttajansuojan parantamiseksi asetettuja rajoituksia ei voida soveltaa kuljetussopimuksiin. Sopimusehto on joka tapauksessa KSchG:n 6 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin tavoin läpinäkymätön.

Revision-menettelyn valittajan muutoksenhakutuomioistuimen ratkaisusta tekemä valitus, jossa vaaditaan kanteen hylkäämistä, on nyt Oberster Gerichtshofin (ylin tuomioistuin, Itävalta) käsiteltävänä.

IV. Oikeudellinen perusta:

Asiaa koskevat unionin oikeussäännöt:

Tätä ennakkoratkaisupyyntöä koskevat unionin oikeussäännöt sisältyvät etenkin tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 (jäljempänä asetus N:o 1215/2012) 25 artiklaan, 17 artiklan 3 kohtaan ja 19 ja 67 artiklaan sekä kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettuun neuvoston direktiiviin 93/13/ETY (jäljempänä direktiivi 93/13).

Kansallinen oikeus:

KSchG:n 6 §:n 3 momentissa säädetään seuraavaa:

”Yleisiin sopimusehtoihin tai vakiosopimuslomakkeisiin sisältyvä sopimusehto on vaikutukseton, jos se on laadittu tavalla, joka ei ole selkeä ja ymmärrettävä.”
[alkup. s. 6]

ABGB:n 864a §:ssä säädetään seuraavaa:

”Sopimusosapuolen yleisissä sopimusehdoissa tai vakiosopimuslomakkeissa käyttämien sisällöltään epätavallisten määräysten ei katsota tulleen osaksi sopimusta, jos ne ovat toiselle sopimusosapuolelle epäedullisia ja jos tällä ei olosuhteet – erityisesti asiakirjojen ulkoasu – huomioon ottaen ollut aiheutta varautua tällaisiin määräyksiin, paitsi jos yksi sopimusosapuoli on erityisesti kiinnittänyt toisen sopimusosapuolen huomiota kyseisiin määräyksiin.”

ABGB:n 879 §:n 3 momentissa säädetään seuraavaa:

”Yleisiin sopimusehtoihin tai vakiosopimuslomakkeisiin sisältyvä sopimusehto, jossa ei vahvisteta yhtä sopimusosapuolten pääasiallisista velvoitteista, on pätemätön, jos se on kaikki olosuhteet huomioon ottaen toiselle sopimusosapuolelle erityisen epäedullinen.”

V. Ennakkoratkaisukysymykset:

Oikeus esittää ennakkoratkaisupyyntö:

[– –]

Ennakkoratkaisukysymysten perustelut:

1. Oikeuskirjallisuudessa esitetään eriäviä näkemyksiä siitä, kuuluvatko asetuksen N:o 1215/2012 soveltamisalaan sisältyvät kansainväliset oikeuspaikkasopimukset [**alkup. s. 7**] yleisen sopimusehtojen kohtuuttomuutta koskevan valvonnan piiriin ja jos, missä määrin:

1.1. Yhtäältä katsotaan, että asetuksen N:o 1215/2012 25 artiklassa säädetään tyhjentävästi oikeuspaikkasopimuksen sallittavuudesta, muodosta ja vaikutuksista; kansallisen oikeuden mukainen kaikenlainen sisällöllinen valvonta on poissuljettua, myös yleisiin sopimusehtoihin sisältyvien oikeuspaikkalausekkeiden tapauksessa. Tyypillisesti heikomman sopimuspuolen suoja toteutetaan jo rajoittamalla kuluttajien, vakuutusentottajien ja työntekijöiden kanssa tehtävien oikeuspaikkasopimusten sallittavuutta.

Tämän näkemyksen edustajat [– –] katsovat, että asetus N:o 1215/2012 muodostaa suljetun toimivaltajärjestelmän. Kansallisen oikeuden mukaisen sisällöllisen valvonnan mahdollistavan asetuksen N:o 1215/2012 25 artiklan tulkinnan ja kyseisen asetuksen yhdenmukaistamistavoitteen välillä on jännite. Tämän näkemyksen edustajat tukeutuvat tältä osin erityisesti tuomioistuimen toimivaltaa ja tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan vuoden 1968 Brysselin yleissopimuksen [– –] 17 artiklaa koskevaan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan oikeusvarmuuden periaatteen mukaisesti tuomioistuimen valintaa voidaan arvioida vain niillä perusteilla, jotka liittyvät 17 artiklassa määrättyihin vaatimuksiin (ks. tuomio 16.3.1999, Castelletti, C-159/97, EU:C:1999:142, 46 kohta ja sitä seuraavat kohdat). [**alkup. s. 8**]

1.2. Herää kuitenkin kysymys, eivätkö oikeuspaikkasopimukset kuulu unionin johdetusta oikeudesta ja erityisesti direktiivistä 93/13 ilmenevien sopimusehtojen kohtuuttomuutta koskevien rajoitusten alaan [– –]. Asetuksen N:o 1215/2012 19 artiklassa tosin asetetaan rajoituksia kuluttajien kanssa tehtäville oikeuspaikkasopimuksille. Saman asetuksen 17 artiklan 3 kohdassa kuitenkin jätetään kuljetussopimukset I luvun 4 jakson soveltamisalan ulkopuolelle. Näin ollen kuluttajien näkökulmasta on edelleen olemassa suojan tarve, joka voitaisiin ottaa huomioon turvautumalla direktiivin 93/13 säännöksiin [– –].

Tämän näkemyksen edustajat puoltavat sopimusehtojen kohtuuttomuutta koskevaa valvontaa, joka tehdään direktiivin 93/13 arviointiperusteiden mukaisesti erityisesti asetuksen N:o 1215/2012 67 artiklan osalta: direktiivin 93/13 kansalliset täytäntöönpanosäännökset muodostavat tuomioistuimen toimivaltaa koskevan sääntelyn, koska oikeuspaikkalausekkeen pätemättömyydestä seuraa, että sovelletaan lakisääteistä toimivaltajärjestelmää ja

että pääasiallisesti toimivaltainen on jokin toinen tuomioistuin kuin sopimuksessa määrätty tuomioistuin [– –]. Toisen näkemyksen edustajat vetoavat siihen, että asetuksen N:o 1215/2012 25 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen viimeisen lauseen mukaan oikeuspaikkasopimuksen mitättömyyttä aineellisen pätevyyden suhteen on arvioitava direktiivin 93/13 [alkup. s. 9] vähimmäisvaatimusten perusteella.

1.3. Oikeuskirjallisuudessa myös katsotaan, että koska unionin lainsäätäjä viittaa asetuksen N:o 1215/2012 25 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen viimeisessä lauseessa mitättömyyteen aineellisen pätevyyden suhteen, myös yleisiin sopimusehtoihin sisältyvien oikeuspaikkalausekkeiden sisällöllinen valvonta on mahdollista [– –].

2. Oberster Gerichtshofille on näin ollen epäselvää, mikä on asetuksen N:o 1215/2012 säännösten suhde direktiiviin 93/13 ja vastaaviin kansallisiin täytäntöönpanosäännöksiin ja onko kuluttajansuojasäännösten – vaikka ne eivät perustuisikaan unionin johdettuun oikeuteen – rikkomisen katsottava kuuluvan asetuksen N:o 1215/2012 25 artiklaan sisältyvään käsitteeseen mitättömyydestä aineellisen pätevyyden suhteen. Epäselvää on myös se, onko yksittäistapauksessa sovellettavat direktiivin 93/13 kansalliset täytäntöönpanosäännökset määritettävä asetuksen N:o 1215/2012 25 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen viimeiseen lauseeseen sisältyvän lainvalintasäännöksen – siis forum prorogatum - oikeuden – mukaan.

Oberster Gerichtshof,

Wienissä 27.2.2020

[– –]